

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อ กับพฤติกรรม การกำจัตบษะมูลฟอย อย่างถูกต้ง ของนักเรียน ระดับมัธยมตึกษา ในเขตกรงเทพมหานคร

.....

สวลัย ชำรงค์สกุลศิริ *

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฟอยกำล้งเป็นปัญหาสิ่ง
แวดล้อมที่สำคัญในชุมชนต้ง ๆ ของ
ประเทศไทย โดยเฉพาอย่างยิ่งชุมชนที่มี
ขนาดใหญ่เช่นกรงเทพมหานคร และเมือง

* อาจารย์ ศูนย์การศีกษานอกโรงเรียน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หลักต่าง ๆ กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวง และเมืองศูนย์รวมทางด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม และการปกครองมีการขยายตัวของเมือง และประชากรเป็นไปอย่างรวดเร็ว การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ อย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัญหาขยะมูลฝอย เพราะเมื่อมีประชากรเพิ่มขึ้นก็ย่อมมีการทิ้งขยะมูลฝอย และสิ่งเหลือใช้เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน จากผลการวิเคราะห์ของสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ธเรศ ศรีสถิตย์. 2534 : 1-10) พบว่าอัตราการเกิดขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร ประมาณ 0.860 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน และกรุงเทพมหานครสามารถเก็บขนขยะมูลฝอยได้ประมาณ 80 % ของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ส่วนที่เหลือเป็นขยะมูลฝอยที่ตกค้างอยู่ตามริมถนน แม่น้ำ ลำคลอง สถานที่สาธารณะ ที่รกร้างต่าง ๆ ประกอบกับการทิ้งขยะมูลฝอยไม่เลือกที่ โดยไม่คำนึงถึงความสะดวก และความเป็นระเบียบทำให้สภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานครเคลื่อนกลาดไปด้วยขยะมูลฝอย

จากปัญหาขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครดังกล่าว ทำให้กรุงเทพมหานครต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายประมาณร้อยละ 20-40 ของงบประมาณทั้งหมดที่ได้รับไปกับการเก็บรวบรวม ขนส่ง และกำจัดขยะมูลฝอย (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. 2529 : 182) ขยะมูลฝอยยังเป็นตัวการสำคัญทำให้แม่น้ำลำคลองเน่าเหม็น และดิน

เงินจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ และทำให้เกิดน้ำท่วมแช่ขังตามถนนสายต่าง ๆ เนื่องจากขยะไปอุดตันที่ระบายน้ำ นอกจากนี้ ขยะมูลฝอยยังมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย โดยขยะมูลฝอยเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรค และพาหะนำโรค ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ทำลายทัศนียภาพของสถานที่ (อุษณีย์ อุยะเสถียร. 2533 : 43-44)

สำหรับแนวทางป้องกันและแก้ไข ปัญหาขยะมูลฝอย สามารถสรุปเป็น 2 แนวทาง คือ 1) การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครทั้งในด้านการจัดสรรกำลังคน งบประมาณ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร 2) การให้ความรู้และขอความร่วมมือจากประชาชนให้ รักษาความสะอาด และกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกวิธี (อุษณีย์ อุยะเสถียร. 2533 : 44) จะเห็นได้ว่าแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ตรง และได้ผลที่สุด คือการให้ความรู้ และขอความร่วมมือจากประชาชนให้รักษาความสะอาด และกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกวิธี เพราะว่าเมื่อพิจารณาสาเหตุการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ (เย็นใจ เลาหวณิช. 2520 : 3) ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาลักษณะสิ่งแวดล้อม จึงควรแก้ที่ต้นเหตุของปัญหาอันได้แก่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ให้เป็นไปในด้านการส่งเสริม และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม(สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. 2528 : 87) ปัญหาขยะมูลฝอยก็เช่นเดียวกัน ถ้าประชาชนทุกคนลด และเลิกทิ้งขยะมูลฝอย

กำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกวิธี และช่วยกันรักษาความสะอาดแล้ว ปัญหาขยะมูลฝอยย่อมลดน้อยลง และส่งผลให้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากขยะมูลฝอยลดน้อยลงด้วยเช่นเดียวกัน

จากปัญหาขยะมูลฝอยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญ และสนใจที่จะศึกษาปัจจัยใดบ้างที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อจะทำให้เกิดความเข้าใจพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องต่อไป ซึ่งจะเป็นวิธีแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่ได้ผลแน่นอนในระยะยาว

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามลักษณะทางจิต และลักษณะทางชีวสังคม
2. เพื่อค้นหาตัวแปรที่สำคัญในการทำนายนความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องกับพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง

นิยามศัพท์

การเข้าร่วมโครงการรณรงค์แยกขยะในโรงเรียน หมายถึงการที่โรงเรียนที่นักเรียนเคยศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 เข้าร่วมโครงการรณรงค์แยกขยะในโรงเรียนของสมาคมสร้างสรรค์ไทย ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง ธันวาคม 2536 โดยมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาผลกระทบที่เกิดจากขยะและวิธีการแยกขยะสามารถแยกขยะได้ถูกต้องและนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

พฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง หมายถึง 1) พฤติกรรมการรักษาความสะอาด เป็นการดูแลบริเวณสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในบ้าน โรงเรียน หรือที่สาธารณะให้สะอาดปราศจากขยะมูลฝอย โดยไม่ทิ้งขยะมูลฝอยในที่อื่นไม่สมควรแต่ควรทิ้งขยะมูลฝอยลงในภาชนะรองรับขยะมูลฝอย และการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยไปทิ้งลงในถังรองรับ 2) พฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับนำไปใช้ประโยชน์ โดยการแยกประเภทของขยะก่อนนำไปทิ้งลงในภาชนะรองรับขยะมูลฝอย และการนำขยะมูลฝอยมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทัศนคติต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง หมายถึงความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง โดยการวัดจากความเชื่อในผลของการกระทำพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องและการประเมินผลของการกระทำพฤติกรรม

การกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง

การรับรู้บรรทัดฐานทางสังคม หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าที่มีความสำคัญต่อตนคิดว่าตนควรมีพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องหรือไม่ ซึ่งวัดได้จากความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มใกล้ชิด และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มใกล้ชิด

ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง ปริมาณความเชื่อของนักเรียนที่เชื่อว่า เหตุการณ์ที่เขาเกี่ยวข้องนั้นเกิดจากทักษะและความสามารถของตน และตนสามารถจะทำนาย หรือควบคุมผลที่จะเกิดขึ้นได้

ความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องหมายถึง ความมุ่งมั่นส่วนตัวของนักเรียนในการกระทำพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง

วิธีดำเนินการ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยภาคสนาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนสหศึกษาที่มีการเรียนการสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537

จำนวน 187,112 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนสหศึกษาที่มีการเรียนการสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 711 คน การสุ่มตัวอย่างดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling)

เครื่องมือวัด

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้ คือ แบบสอบถามลักษณะชีวิตสังคม แบบสอบถามทัศนคติต่อพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง แบบสอบถามการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคม แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตน แบบสอบถามความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง และแบบสอบถามพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง เพศ และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มรวม แต่ปรากฏผลในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนักเรียนเพศหญิง และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีพฤติกรรมกำจัด

ขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องสูงสุด นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งผลการวิจัยนี้คล้ายคลึงงานวิจัยของ วิชาญ มณีโชติ (2535) ที่พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และพบว่านักเรียนหญิงมีพฤติกรรมในการรักษาความสะอาดมากกว่านักเรียนชาย ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวรรณิ ยูวชาติ (2532) ที่พบว่านักเรียนหญิงมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พฤติกรรมการรักษาความสะอาด และพฤติกรรมการประหยัดพลังงานมากกว่านักเรียนชาย

2. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีทัศนคติต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องสูงมีพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องมากกว่านักเรียนกลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีทัศนคติต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องต่ำ และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีทัศนคติต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องต่ำแสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษา และทัศนคติต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องส่งผลร่วมกันต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง โดยนักเรียนที่มีทัศนคติต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอย

อย่างถูกต้องสูงไม่ว่าจะเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก็ตามจะมีพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องมากกว่านักเรียนที่มีทัศนคติต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องต่ำ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของไฮเนส และคณะ (Hines and others. 1986/1987 : 1-8) ที่พบว่าทัศนคติต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และงานวิจัยของวินนิงและอีบริโอ (Vining and Ebreo. 1992 : 1580-1607) ที่พบว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมในการแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์มีทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมในการแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์มากกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้ในการแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์

3. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมโครงการรณรงค์แยกขยะในโรงเรียน และการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคม แต่พบว่านักเรียนที่มีการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมสูงมีพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องมากกว่านักเรียนที่มีการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมต่ำ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของวินนิงและอีบริโอ (Vinning and Ebreo. 1992 : 1580- 1607) ที่พบว่าผู้ที่มีพฤติกรรมในการแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์มีการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมมากกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้ในการแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้

ประโยชน์ และสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่าหากบุคคลรับรู้ว่าเขาให้ความสำคัญว่าเขาควรกระทำพฤติกรรมนั้นมากเท่าใด เขาก็จะมีความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมนั้นมากเท่านั้น (Ajzen and Fishbein. 1980 : 57)

4. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแผนการเรียนและความเชื่ออำนาจภายในตน แต่ปรากฏผลในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนักเรียนที่เรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ และมีความเชื่ออำนาจภายในตนต่ำมีพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องสูง นักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนต่ำมีพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องมากกว่านักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐาน แต่ผลการวิจัยนี้คล้ายคลึงกับงานวิจัยของสายสุนีย์ ทับทิมภาส (2528) ที่พบว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนต่ำเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติด้านทัศนสุขภาพสูงกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง และแบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง โดยดัดแปลงจากแบบวัดของแซนฟอร์ด (Smith-Sebasto. 1992 : 24-33 ; citing Sanford. 1985) ซึ่งเนื้อหาของแบบวัดบางการกระทำ เช่น การกระทำด้านเศรษฐกิจ และการกระทำทางการเมืองนั้น สถานการณ์ของข้อคำถามเป็นสถานการณ์ที่นักเรียนไม่สามารถควบคุมให้เป็นไปตามความต้องการได้ และ

สถานการณ์ดังกล่าวไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย จึงทำให้ความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องได้ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์มีพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องมากกว่านักเรียนที่เรียนแผนการเรียนอื่น ๆ พบในกลุ่มนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการรณรงค์แยกขยะในโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้คล้ายคลึงกับผลงานวิจัยของปัทมาวดี วงษ์ศิลป์ (2533) ที่พบว่า นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์มีความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากกว่า นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนอื่น ๆ

5. พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมโครงการรณรงค์แยกขยะในโรงเรียนมีทัศนคติต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง และพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องไม่แตกต่างกันจากนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการรณรงค์แยกขยะในโรงเรียนในกลุ่มรวม แต่พบว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการรณรงค์แยกขยะในโรงเรียนมีพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องมากกว่านักเรียนที่เข้าร่วมโครงการรณรงค์แยกขยะในโรงเรียน พบในกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐาน แต่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของแมคควินเนส และคนอื่น ๆ (Mc Guinness and others. 1977 : 376-384) ที่พบว่า ผู้ที่เข้าร่วม

โครงการแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์กับผู้ที่ไม่เข้าร่วมโครงการแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์มีพฤติกรรมในการแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ไม่แตกต่างกัน และอาจเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ซึ่งเป็นช่วงที่โครงการรณรงค์แยกขยะในโรงเรียนได้สิ้นสุดระยะเวลาการดำเนินการแล้ว และโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการรณรงค์แยกขยะในโรงเรียน ของสมาคมสร้างสรรค์ไทย ก็ได้มีการจัดโครงการหรือกิจกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงกับโครงการรณรงค์แยกขยะในโรงเรียน ประกอบกับปัจจุบันนักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอย และการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนมีพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องมากขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย จึงส่งผลให้นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการรณรงค์แยกขยะในโรงเรียน และนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการรณรงค์แยกขยะในโรงเรียนมีทัศนคติต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง และพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องไม่แตกต่างกัน

6. ทัศนคติต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง และการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมสามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 การรับรู้บรรทัดฐานทางสังคม

เป็นตัวทำนายลำดับที่ 1 และทัศนคติต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องเป็นตัวทำนายลำดับที่ 2 โดยร่วมกันทำนายได้ 28 % ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของไอเซน และฟิชเบิน (Ajzen and Fishbein. 1980) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของคานโดลา และคนอื่น ๆ (Kantola and others. 1982 : 70-83) ที่พบว่าทัศนคติต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์น้ำและการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมสามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมในการอนุรักษ์น้ำได้ โดยการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมเป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักในการทำนายสูงสุด และผลงานวิจัยของยูวดี อิมใจ (2529) ที่พบว่า ทัศนคติต่อพฤติกรรมในการรักษาความสะอาด และการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมสามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมในการรักษาความสะอาดได้ โดยการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมเป็นตัวทำนายลำดับที่ 1 และทัศนคติต่อพฤติกรรมในการรักษาความสะอาดเป็นตัวทำนายลำดับที่ 2 จากผลการวิจัยนี้แสดงว่าความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องขึ้นอยู่กับทัศนคติต่อพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง และการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคม โดยเฉพาะการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องอันดับแรก กล่าวคือ การที่นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าที่มีความสำคัญต่อตน เช่น เพื่อน พ่อ

แม่ และครูเป็นต้น คิดว่าตนควรมีพฤติกรรม การกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง และตัว นักเรียนเองมีความพอใจที่จะกระทำตาม ความคิดเห็นของบุคคลที่มีความสำคัญดังกล่าว ประกอบกับนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อ พฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง ด้วยแล้ว จะทำให้นักเรียนมีความตั้งใจในการ กระทำพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่าง ถูกต้องสูง

7. เมื่อนำตัวแปรความเชื่ออำนาจ ภายในตนร่วมกับทัศนคติต่อพฤติกรรม การกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง และการรับ รับรทฐานทางสังคมร่วมกันทำนายความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมกำจัดขยะมูล ฝอยอย่างถูกต้องได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 โดยร่วมกันทำนายได้ 29 % และความเชื่ออำนาจภายในตนสามารถเพิ่ม อำนาจในการทำได้อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .001 โดยเพิ่มอำนาจในการทำ ทำนายได้ 1 % ผลการวิจัยนี้แสดงว่าความ เชื่ออำนาจภายในตน ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอก ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ที่เป็นลักษณะ บุคลิกภาพสามารถเพิ่มอำนาจในการทำ ความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมกำจัด ขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่ทำให้อำนาจในการทำนายเปลี่ยนไป มากนัก ซึ่งสนับสนุนแนวความคิดของลิสกา (Liska. 1984 : 61-74) ที่เสนอว่า นอก จากตัวแปรในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล แล้วยังมีตัวแปรภายนอกทฤษฎี เช่นตัวแปร คุณลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทาง

เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสภาวะแวดล้อม และอื่น ๆ มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการ กระทำพฤติกรรม และสอดคล้องกับผลงาน วิจัยของแมค คาร์ล (Mc Caul. 1988) ที่พบว่า เมื่อนำตัวแปรความรู้สึกเชื่อใน ประสิทธิภาพของตนร่วมกับทัศนคติต่อ พฤติกรรม และการรับรู้บรรทัดฐานทาง สังคมทำนายความตั้งใจในการกระทำ พฤติกรรมการแปรงฟัน และพฤติกรรมการใช้ไหมขัดฟัน สามารถเพิ่มอำนาจในการทำ ทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ พบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมกำจัด ขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง ซึ่งอาจเนื่องจาก สถานการณ์ของข้อความถามของแบบวัดความ เชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับการกำจัดขยะ มูลฝอยอย่างถูกต้องที่ใช้ในการวิจัยนี้บางข้อ ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย

8. ความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรม การกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องมีความ สัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกำจัดขยะ มูลฝอยอย่างถูกต้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 โดยพบว่ามีความสัมพันธ์สูง ($r = .67$) ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการกระทำ ด้วยเหตุผลของไอเซน และฟิชเบิน (Ajzen and Fishbein. 1980) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมส่วนมากของบุคคลนั้น อยู่ภายใ ต้ความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรม จึงถือว่า ความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมของบุคคล เป็นตัวกำหนดที่ใกล้ชิดกับพฤติกรรม และ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของมาเคย์

และบราวน์ (Macey and Brown. 1983) ที่พบว่า ความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรม การอนุรักษ์พลังงาน มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัย ของสมศรี ชูสงแสง (2532) ที่พบว่า ความ ตั้งใจในการศึกษาต่อมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการศึกษาต่ออย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .001

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

พฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่าง ถูกต้องเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่ต้องได้รับการ เสริมสร้างอย่างเร่งด่วน ในการดำเนินการ เสริมสร้างพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย อย่างถูกต้องนั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญที่ส่ง ผลต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่าง ถูกต้อง คือ 1) การรับรู้บรรทัดฐานทางสังคม ในการเสริมสร้างพฤติกรรมการกำจัดขยะมูล

ฝอยอย่างถูกต้องนั้นควรให้บุคคลใกล้ชิดที่นักเรียนคิดว่ามีความสำคัญต่อตัวนักเรียน ได้แก่ เพื่อน พ่อ แม่ และครู ตระหนักถึงความสำคัญ และเห็นด้วยที่จะให้นักเรียนกระทำพฤติกรรม การกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง โดยการ แสดงการสนับสนุนแก่นักเรียน เช่น ให้การ แนะนำ ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการกระทำพฤติกรรมการกำจัด ขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง 2) ทักษะคิดต่อ พฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง ในการเสริมสร้างพฤติกรรมการกำจัดขยะมูล ฝอยอย่างถูกต้อง สามารถทำได้โดยการจัด อบรม การจัดนิทรรศการ การใช้สารชักจูงให้ เกิดทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะมูล ฝอยอย่างถูกต้อง เช่น แจกบทความ หรือ ชมบทโทรทัศน์ เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับปัญหา ขยะมูลฝอยและประโยชน์ของการกระทำ พฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง

.....

บรรณานุกรม

สุวลัย ธำรงค์สกุลศิริ. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท ธรรม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2537, อัดสำเนา.